

Zakon o lokalni samoupravi /ZLS/**(pristojnosti in naloge občine z uvodnimi pojasnili in komentarjem)**

UDK: 352/354(497.4) (094.5)

dr. Boštjan Brezovnik

K a z a l o:

1	Pregled pristojnosti in nalog občine po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/	2
1.1	Pravna podlaga	2
1.2	Pristojnosti in naloge občinskega sveta po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/	2
1.3	Pristojnosti in naloge župana po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/	3
1.4	Pristojnosti in naloge občinske uprave po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/	4
1.5	Pristojnosti in naloge nadzornega odbora po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/	4
2	Uvodna pojasnila k pristojnostim in nalogam občine s komentarjem	5
2.1	Občina	5
2.1.1	Ime in sedež občine	5
2.1.2	Povezovanje med občinami	6
2.1.3	Območje in deli občine	6
2.1.3.1	Postopek za spremembo območja občine oziroma za ustanovitev nove občine	6
2.1.3.2	Ožji deli občine	7
2.1.4	Naloge občine	8
2.1.5	Organi občine	9
2.1.5.1	Občinski svet	9
2.1.5.1.1	Število članov občinskega sveta	10
2.1.5.1.2	Volitve članov občinskega sveta	10
2.1.5.1.3	Prenehanje mandata članu sveta	10
2.1.5.1.4	Delovanje in odločanje občinskega sveta	11
2.1.5.1.5	Delovna telesa občinskega sveta	11
2.1.5.1.6	Predčasna razpustitev občinskega sveta	11
2.1.5.2.3	Prenehanje mandata župana in podžupana	12
2.1.5.2.4	Razrešitev župana	13
2.1.5.3	Nadzorni odbor	13
2.1.6	Neposredne oblike sodelovanja občanov pri odločanju	14
2.1.7	Občinska uprava	15
2.1.8	Premoženje in financiranje občine	16
2.1.9	Občinske javne službe	16
2.1.10	Splošni in posamični akti občine	16
2.1.11	Povezovanje občin	17
2.1.11.1	Interesne zveze	17
2.1.11.2	Združenje	17
2.1.12	Nadzor državnih organov	18
2.1.13	Varstvo lokalne samouprave pravic posameznikov ter organizacij	18
	Ključne besede	19
	Uporabljene kratice	19
	Viri	19

1 Pregled pristojnosti in nalog občine po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/**1.1 Pravna podlaga**

tč.	predpisi, ki so podlaga za sprejem predpisa	določba	pojasnilo
1	Ustava Republike Slovenije /Ustava RS/ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a	7. člen 138. člen 139. člen 140. člen 141. člen 142. člen 143. člen 144. člen	1

tč.	predpis	določba	pojasnilo
1.1	Zakon o lokalni samoupravi /ZLS/ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 11/18 – ZSPDSLS-1		2

tč.	povezani predpisi	določba	pojasnilo
1.2	Zakon o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih /MELRJ/ Uradni list RS, št. 17/00,		
1.3	Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave /MELLS/ Uradni list RS, št. 15/96		
1.3	Zakon o ratifikaciji dodatnega protokola k Evropski listini lokalne samouprave o pravici do sodelovanja pri vprašanjih lokalne oblasti /MDPELLS/ Uradni list RS, št. 2/11		

tč.	podrejeni predpisi	določba	pojasnilo
1.1.1	Prvilenik o obveznih sestavinah poročil nadzornega odbora občine Uradni list RS, št. 23/09		

1.2 Pristojnosti in naloge občinskega sveta po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/

tč.	pristojnosti in naloge občinskega sveta	določba	pojasnilo
1	S predpisom določi grb in zastavo občine.	2/10. člen	5
2	Imenuje občinsko volilno komisijo nove občine.	2/15.b člen	14
3	Ustanavlja, spreminja in ukinja ožje dele občine.	18. člen	15
4	Določi kateri pravni posli in v kakšni višini, ki jih sklene ožji del občine so veljavni brez predhodnega soglasja župana.	19.c člen	17
5	Lahko sproži spor pred arbitražo glede višine sredstev potrebnih za opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti (prenesenih nalog).	25. člen	21
6	Sprejema statut občine.	29. člen	23
7	Sprejema odloke in druge občinske akte.	29. člen	23
8	Sprejema občinski proračun in zaključni račun proračuna.	29. člen	23
9	Imenuje člane nadzornega odbora.	29. člen	23
10	Daje mnenje k imenovanju načelnikov upravnih enot.	29. člen	23
11	Odloča o pridobitvi občinskega premoženja, če ni z zakonom drugače določeno.	29. člen	23
12	Odloča o odtujitvi občinskega premoženja, če ni z zakonom drugače določeno.	29. člen	23
13	Imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih	29. člen	23

	dobrin.		
14	Odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon ali statut občine.	29. člen	23
15	Odloča o na občino prenesenih zadevah, če zakon ne določa drugače.	29. člen	23
16	Imenuje komisije in odbore občinskega sveta.	30. člen	30
17	Obravnavajo poročila nadzornega odbora ter upoštevajo njegova priporočila in predloge v skladu s svojimi pristojnostmi.	32. člen	40
18	S svojim aktom določi merila za izplačilo sejin za člane občinskih svetov, člane delovnih teles občinskega sveta in člane drugih občinskih organov. S svojim aktom lahko določi tudi merila za izplačilo sejin članom svetov ožjih delov občin.	7/34.a člen	22
19	Sprejme ugotovitveni sklep o predčasnem prenehanju mandata člana občinskega sveta, župana in podžupana.	37.a člen	28
20	Sprejme svoj poslovnik.	36. člen (MELRJ)	29
21	Razpiše naknadni referendum in svetovalni referendum.	46. člen	44
22	Sprejme akt o razpisu referendumu.	46.b člen	44
23	Odloči o ljudski iniciativi in izda ali razveljavi splošni akt ali drugo odločitev iz svoje pristojnosti.	47.a člen 48. člen	44
24	Lahko zahteva, da o vsebini vložene zahteve za razpis referendumu odloči ustavno sodišče.	2/47.a člen	44
25	Sprejme odlok o ustanovitvi občinske uprave ter o nalogah in notranji organizaciji občinske uprave.	49. člen (MELRJ)	45
26	Ustanavlja organe skupne občinske uprave in skupne službe občin.	49.a člen	50
27	Ustanovi občinske inšpekcije in določi pogoje, ki jih morajo izpolnjevati občinski inšpektorji.	50.a člen	47
28	Z odlokom določi, da se za opravljanje posameznih upravnih nalog iz izvirne pristojnosti občine podeli javno pooblastilo.	1/50.b člen	48
29	Odloči o načinu sporazumne razdelitve premoženja.	1/51.b člen	51
30	V občinski upravi ustanovi občinsko pravobranilstvo.	1/50.c člen	49
31	Skupaj z drugimi občinami ustanovi medobčinsko pravobranilstvo.	1/50.c člen	49
32	Z odlokom organizaciji in delovnem področju občinske uprave lahko določi, da naloge občinskega pravobranilstva opravlja občinski pravobranilec.	1/50.c člen	49
33	S splošnim aktom določi javne službe.	1/61. člen	54
34	Predpiše način in pogoje opravljanja lokalnih javnih služb.	62. člen	54
35	Zaradi gospodarnejšega in učinkovitejšega zagotavljanja javnih služb lahko skupaj z drugimi občinami ustanovi javni zavod ali javno podjetje.	61. člen	54
36	Za uresničevanje ustanoviteljskih pravic in za usklajevanje odločitev občin v zvezi z zagotavljanjem javnih služb ustanovi skupaj z občinskimi sveti drugih občin svet ustanoviteljic oziroma svet koncedentov.	61. člen	54
37	Sprejme akt o ustanovitvi interesne zveze občin.	86. člen	59
38	Sprejme akt o ustanovitvi združenja občin.	86.a člen	60
39	Sprejme in posreduje mnenje državnemu zboru glede zakonov in drugih predpisov, ki se v skladu z ustavo tičejo koristi občin.	94. člen	64

1.3 Pristojnosti in naloge župana po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/

tč.	pristojnosti in naloge župana	določba	pojasnilo
1	Predstavlja in zastopa občino.	33. člen	33
2	Imenuje in razrešuje podžupana.	33.a člen	36
3	Predstavlja občinski svet, ga sklicuje in vodi seje.	33. člen 35. člen	33, 29
4	Predlaga proračun občine in zaključni račun proračuna, odloke in druge akte sveta ter skrbi za izvajanje odločitev občinskega sveta.	33. člen	33
5	Skrbi za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine.	33. člen 66. člen	33
6	Obvesti občinski svet in občinsko volilno komisijo o odstopu	37.a člen	37

	člana občinskega sveta		
7	Sklicuje zборе občanov.	45. člen	43
8	Postopa in odloča v postopkih za razpis referendumu.	2/46. člen 4/47. člen 47. člen	44
9	Predlaga ustanovitev občinske uprave, notranjo organizacijo in delovno področje občinske uprave.	2/49. člen	44
10	Usmerja in nadzira občinsko upravo.	3/49. člen	45
11	Imenuje in razrešuje direktorja občinske uprave.	3/49. člen	45
12	V soglasju z drugimi župani občin ustanoviteljic imenuje in razrešuje predstojnika skupnega organa občinske uprave.	4/49. člen	45
13	Odloča o sporih o pristojnosti med organi občinske uprave.	5/49. člen	45
14	Z župani drugih občin se lahko dogovori, da se naloge skupnega organa občinske uprave ali skupne službe opravljajo v eni od občinskih uprav.	4/49.a člen	45
15	Določi sistemizacijo delovnih mest v občinski upravi.	50. člen	45
16	Odloči o izločitvi uradnih oseb nosilca javnega pooblastila.	50.b člen	48
17	Imenuje in razrešuje vodjo občinskega pravobranilstva.	3/50.c člen	49
18	Z župani občin ustanoviteljic soglasno imenuje vodjo medobčinskega pravobranilstva.	3/50. c člen	49
19	Imenuje in razrešuje tajnika občine oz. direktorja občinske uprave, predstojnike organov občinske uprave.	3/49. člen 4/49. in 49.b.člen	45
20	V skladu s statutom opravlja naloge v ožjih delih občine.	19.a. člen	45
21	Odloča o pridobitvi in odtujitvi premičnega premoženja in o pridobitvi nepremičnega premoženja.	51. člen	51
22	Sklene sporazum (z drugimi župani) o razdelitvi premoženja.	51.b. člen 100. člen	
23	Odloča o upravnih stvareh iz občinske pristojnosti na 2. stopnji.	67. člen (MELRJ)	56
24	Vloži zahtevo za hrambo akta o ustanovitvi zveze občin in objavi akt in izrek odločbe o hrambi v Uradnem listu RS.	3/86. člen	59
25	Vloži zahtevo za presojo ustavnosti in zakonitosti predpisov države pri Ustavnem sodišču RS, s katerim se posega v ustavni položaj in pravice lokalne skupnosti in v upravnem sporu izpodbija konkretne upravne akte in ukrepe, s katerimi državni organi izvršujejo nadzor in opravlja druge naloge v skladu z zakonom.	91. člen 92. člen	62

1.4 Pristojnosti in naloge občinske uprave po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/

tč.	pristojnosti in naloge občinske uprave	določba	pojasnilo
1	Opravlja strokovno in administrativno delo za potrebe občinskega sveta.	4/35. člen	29
2	Daje strokovno in administrativno pomoč nadzornemu odboru.	4/32.a člen	41
3	Izvaja upravne, strokovne, organizacijske, razvojne in druge naloge v okviru pravic in dolžnosti občine.	49. člen	45
4	Opravlja nadzorstvo nad izvajanjem občinskih predpisov in drugih aktov, s katerimi občina ureja zadeve iz svoje pristojnosti.	50.a člen	47
5	Opravlja strokovne naloge za svet ustanoviteljic oziroma svet koncedentov.	61. člen	49
6	Odloča o upravnih stvareh iz občinske pristojnosti na prvi stopnji.	67. člen	56

1.5 Pristojnosti in naloge nadzornega odbora po Zakonu o lokalni samoupravi /ZLS/

tč.	pristojnosti in naloge nadzornega odbora	določba	pojasnilo
1	Opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine.	1/32. člen	40
2	Nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev	1/32. člen	40
3	Nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev.	1/32. člen	40
4	Če nadzorni odbor v okviru svoje pristojnosti ugotovi hujšo	3/32. člen	40

kršitev predpisov ali nepravilnosti pri poslovanju občine, ki so opredeljene v poslovníku, mora o teh kršitvah v roku 15 dni obvestiti pristojno ministrstvo in Računsko sodišče Republike Slovenije.

5 O svojih ugotovitvah, ocenah in mnenjih izdela poročilo s 6/32. člen 40
priporočili in predlogi.

2 Uvodna pojasnila k pristojnostim in nalogam občine s komentarjem

1 **Ustava RS** vsebuje določila, ki se nanašajo na ureditev lokalne samouprave že v splošnih določbah, kjer je v 7. členu določeno, da je v Slovenji zagotovljena lokalna samouprava, še posebej pa v posebnem podpoglavju z naslovom "Lokalna samouprava", kjer se na lokalno samoupravo nanaša 7 členov, in sicer:

- **138. člen** določa, da prebivalci Slovenije uresničujejo lokalno samoupravo v občinah in drugih lokalnih skupnostih.
- po določbah **139. člena** je občina samoupravna lokalna skupnost, katere območje obsega naselje ali več naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev. Občina se ustanovi z zakonom po prej opravljenem referendumu, s katerim se ugotovi volja prebivalcev na določenem območju. Zakon tudi določi območje občine.
- **140. člen** opredeljuje delovno področje samoupravnih lokalnih skupnosti. V pristojnost občine spadajo lokalne zadeve, ki jih občina lahko ureja samostojno in ki zadevajo samo prebivalce občine. Po predhodnem soglasju občine ali širše samoupravne lokalne skupnosti lahko država z zakonom prenese na občino ali širšo samoupravno lokalno skupnost opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti, če za to zagotovi tudi sredstva. V zadevah, ki jih je na organe lokalne skupnosti prenesla država, opravljajo državni organi tudi nadzor nad primernostjo in strokovnostjo njihovega dela.
- **141. člen** obravnava mestno občino. Mesto lahko dobi po postopku in ob pogojih, ki jih določa zakon, status mestne občine. Mestna občina opravlja kot svoje tudi z zakonom določene naloge iz državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mest.
- **142. člen** določa, da se občina financira iz lastnih virov. Občinam, ki zaradi slabše gospodarske razvitosti ne morejo v celoti zagotoviti opravljanja svojih nalog, država v skladu z zakonsko določenimi načeli in merili zagotovi dodatna sredstva.
- po določbah **143. člena**, ki obravnava pokrajine. Kot določa navedeni člen je pokrajina samoupravna lokalna skupnost, ki opravlja lokalne zadeve širšega pomena in z zakonom določene zadeve regionalnega pomena. Pokrajine se ustanovijo z zakonom, s katerim se določi tudi njihovo območje, sedež in ime. Zakon sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev. V postopku za sprejem zakona pa mora biti zagotovljeno sodelovanje občin. Ustava RS še določa, da država z zakonom prenese na pokrajine opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti, pri tem pa jim mora za to zagotoviti potrebna sredstva.
- po **144. členu** državni organi nadzorujejo zakonitost dela organov lokalnih skupnosti.

2.1 Občina

2 Občine, kot temeljne samoupravne lokalne skupnosti ureja **Zakon o lokalni samoupravi /ZLS/** (1. člen ZLS). Občine v okviru ustave in zakonov samostojno urejajo in opravljajo svoje zadeve in izvršujejo naloge, ki so nanje prenesene z zakoni (2. člen ZLS).

3 Kot določa ZLS so občine osebe javnega prava s pravico posedovati, pridobivati in razpolagati z vsemi vrstami premoženja (7. člen ZLS). Financirajo se iz lastnih virov. Občinam, ki zaradi slabše gospodarske razvitosti ne morejo v celoti zagotoviti izvajanja z zakonom določenih nalog, zagotovi potrebna sredstva država (8. člen ZLS).

4 Osebe, ki imajo na območju občine stalno prebivališče, so člani (občani) občine. Občani v občinah odločajo o zadevah lokalne samouprave preko svetov, sestavljenih iz članov, ki jih volijo svobodno in tajno na podlagi neposredne, enake in splošne volilne pravice. Ob navedenem pa občani odločajo o zadevah občine tudi neposredno - na svojih zborih, referendumih in preko ljudske iniciative (11. člen ZLS).

2.1.1 Ime in sedež občine

- 5 Ime in sedež vsake občine je določen v zakonu, volja prebivalcev o tem pa se pred tem ugotovi z referendumom. Ime občine se določi po imenu središčnega ali drugega naselja v občini ali po krajinskem imenu, pri tem pa se upoštevajo zgodovinski in prometni vidiki ter ustaljene splošne krajinske oznake. Kot sedež občine se praviloma določi središčno naselje (9. člen ZLS). Občina ima tudi pravico do uporabe lastnega grba in zastave, ki ju določi s predpisom, ima pa tudi svoj žig, ki mora vsebovati označbo in ime občine (10. člen ZLS).

2.1.2 Povezovanje med občinami

- 6 Občine med seboj prostovoljno sodelujejo zaradi skupnega urejanja in opravljanja lokalnih zadev javnega pomena. V ta namen ustanavljajo zveze, lahko združujejo sredstva in v skladu z zakonom ustanavljajo skupne organe ter organe skupne občinske uprave, ustanavljajo in upravljajo sklade, javne zavode, javna podjetja in ustanove. Zaradi predstavljanja in uveljavljanja lokalne samouprave ter usklajevanja in skupnega zagotavljanja svojih interesov se povezujejo v združenja. Občine, njihove zveze in združenja lahko sodelujejo tudi z lokalnimi skupnostmi drugih držav in z mednarodnimi organizacijami lokalnih skupnosti (6. člen ZLS).

2.1.3 Območje in deli občine

- 7 ZLS pozna načeloma tri vrste občin: **1.** navadne oz. vaške občine, **2.** mestne občine in **3.** občine s posebnim statusom.
- 8 Območje občine obsega območje naselja ali več naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi občine. Pri tem je po zakonodaji naselje "strnjena ali nestrnjena skupina stavb, ki sestavljajo naseljeno zemljepisno enoto (mesto, trg, vas, industrijsko ali rudarsko naselje, zdravilišče in podobno), ki ima skupno ime, lastni sistem oštevilčenja stavb ter določeno območje, ki ga tvori eden ali več statističnih okolišev". Območje občine je določeno z zakonom o ustanovitvi občine. Z navedenim zakonom se določi tudi območje občine, ime in sedež, število članov prvega občinskega sveta in druge zadeve, pomembne za konstituiranje občine (12. člen ZLS).
- 9 Občina mora imeti najmanj 5000 prebivalcev. Ob ustanovitvi ima lahko občina manj kot 5000 prebivalcev, če gre za ustanovitev nove občine z združitvijo dveh ali več občin (13. a člen). V tej zvezi naj še opomnimo, da mora biti občina sposobna zadovoljevati potrebe in interese svojih prebivalcev in izpolnjevati druge naloge v skladu z zakonom (13. člen ZLS).
- 10 Z zakonom se lahko občini dodeli status mestne občine, če je na njenem območju mesto, ki ima najmanj 20.000 prebivalcev in 15000 delovnih mest ter je gospodarsko, kulturno in upravno središče širšega območja (16. člen ZLS). Mesto pa je večje urbano naselje, ki se po velikosti, ekonomski strukturi, gostoti naseljenosti in zgodovinskem razvoju razlikuje od drugih naselij. Mesto ima več kot 3.000 prebivalcev, naselje pa dobi status mesta z odločitvijo vlade 15.a člen ZLS).
- 11 Kot vrsta občin so predvidene še občine s posebnim statusom, ki se jim lahko podeli, kadar je izražen poseben interes države za ohranitev in razvoj posameznih območij. Država zagotavlja takšnim občinam posebna sredstva za razvoj. Sicer pa mora pogoje za pridobitev posebnega statusa in funkcije, ki jih taka občina opravlja poleg siceršnjih funkcij občine, predpisati zakon (26., 27. člen ZLS).

2.1.3.1 Postopek za spremembo območja občine oziroma za ustanovitev nove občine

- 12 V skladu z določilom 139. člena **Ustave RS** se občina ustanovi z zakonom po prej opravljenem referendumu, s katerim se ugotovi volja prebivalcev na določenem območju.
- 13 Kot določa ZLS se z odlokom o razpisu referenduma za ustanovitev občine oziroma spremembo območja občine se določi referendumsko območje oziroma več referendumskih območij, besedilo vprašanja na posameznem območju, dan razpisa referenduma in dan glasovanja. Pravico glasovati na referendumu ima vsak, ki ima na referendumskem območju volilno pravico za volitve v občinski svet. Referendum se opravi v skladu z zakonom, ki ureja referendum in ljudsko iniciativo, kolikor ni z ZLS določeno drugače. Postopek za izvedbo referenduma vodijo republiška volilna komisija, volilne komisije referendumskih območij, ki jih imenuje republiška volilna komisija in volilni odbori. Republiška volilna komisija lahko za izvedbo referenduma pooblasti občinsko volilno komisijo. Kot določa ZLS se glede oblikovanja in dela volilnih organov se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja lokalne volitve (14.b člen ZLS).

- 14** Volitve v občinski svet in volitve župana v nove občine se izvedejo ob prvih rednih lokalnih volitvah po njeni ustanovitvi. Občinsko volilno komisijo nove občine ustanovi občinski svet oz. občinski sveti občin, na območju katerih je bila nova občina ustanovljena, najkasneje do objave razpisa rednih volitev v občinske svete, sicer jo imenuje republiška volilna komisija.

Nova občina se konstituira in začne opravljati svoje naloge s prvim dnev proračunskega leta, ki sledi letu, v katerem so bile opravljene volitve. Občinski svet pa se konstituira na prvi seji po volitvah, na katerih je potrjena več kot polovica mandatov članov sveta. Prvo sejo skliče prejšnji župan, prvo sejo občinskega sveta nove občine pa predsednik volilne komisije, vodi jo pa najstarejši član občinskega sveta oz. član, ki ga na predlog najstarejšega člana določi občinski svet.

Na prvi seji občinski svet najprej imenuje komisijo za potrditev mandatov članov občinskega sveta in ugotovitev izvolitve župana. Navedeni komisiji se predloži poročilo občinske volilne komisije o izidu volitev, potrdila o izvolitvi članov občinskega sveta in župana ter morebitne pritožbe kandidatov ali predstavnikov kandidatur oziroma list kandidatov. Na podlagi navedenega poročila ter o vsebini in upravičenosti morebitnih pritožb občinski svet odloči o potrditvi mandatov članov občinskega sveta. O mandatih, ki niso sporni, odloči skupaj, o vsakem spornem pa posebej, pri čemer član občinskega sveta, katerega mandat je sporen, ne sme glasovati o potrditvi svojega mandata. Z navedenim se šteje, da je občinski svet z odločitvijo o spornem mandatu odločil o pritožbi kandidata ali predstavnika kandidature oziroma liste kandidatov.

Občinski svet odloči tudi o morebitnih pritožbah kandidatov ali predstavnikov kandidatur za župana na podlagi potrdila občinske volilne komisije o izvolitvi župana. Kadar občinski svet navedeni pritožbi ugodi, do dokončne odločitve o izvolitvi župana tekoče naloge iz pristojnosti župana opravlja najstarejši član občinskega sveta. Če pa občinski svet pritožbi kandidata ali predstavnika kandidature oziroma predstavnika liste kandidatov za člane občinskega sveta ne ugodi, lahko pritožnik vloži tožbo na upravno sodišče, ki o njej meritorno odloči v 30 dneh. O morebitni pritožbi odloči vrhovno sodišče v 30 dneh (15. b člen ZLS).

2.1.3.2 Ožji deli občine

- 15** ZLS vsebuje dokaj obsežne določbe o ožjih delih občine – krajevnih, vaških ali četrtnih skupnostih. O notranji členitvi odloča občinski svet s statutom, pri tem pa upošteva interes prebivalcev, zgodovinske, gospodarske, upravne, kulturne in druge značilnosti območja. Kot določa ZLS lahko občinski svet s spremembo statuta ukine ožji del občine ali spremeni njegovo območje. Sprememba statuta, s katero se ukine ožji del občine oziroma spremeni njegovo področje, pa lahko začne veljati šele po izteku mandata sveta ožjega dela občine. Pobudo za ustanovitev ožjih delov občine ali za spremembo njihovih območij lahko da zbor krajanov ali s statutom določeno število prebivalcev dela občine, občinski svet pa mora pobudo obvezno obravnavati. Ob tem naj še opomnimo, da mora občinski svet pred ustanovitvijo ožjih delov občine ali pred spremembo njihovih območij na zborih krajanov ali na referendumu ugotoviti interes prebivalcev posameznih območij v občini, kjer naj bi bili ustanovljeni ožji deli občine. Ugotavljanje interesa pa se nanaša na ime in območje ožjega dela občine (18. člen ZLS).
- 16** Organ ožjega dela občine je svet, ki ga izvolijo občani (število članov določi občinski svet). Na tem mestu naj opomnimo, da član sveta ožjega dela občine ne more biti župan, podžupan, član nadzornega odbora občine in javni uslužbenec v občinski upravi. Če s statutom niso ustanovljeni ožji deli občine ali če statut določi, da ti deli nimajo sveta, lahko občinski svet ustanovi odbore kot svoja delovna telesa (19. člen ZLS).
- 17** Statut občine lahko določi, da je ožji del občine pravna oseba javnega prava. V tem primeru nastopa v pravnem prometu v okviru nalog, ki so določene s statutom občine oz. odlokom, s katerim se določijo naloge, ki se prenesejo v izvajanje na ožji del občine. V primeru, da je ožji del občine oseba javnega prava, odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem. Za navedene obveznosti ožjega dela občine subsidiarno odgovarja občina. V primeru, da ožji del občine ni pravna oseba, lahko statut občine določi, da v okviru nalog ožjega dela in v okviru s proračunom določenih sredstev za izvajanje teh nalog občino pri izvajanju odločitev sveta ožjega dela občine zastopa svet ožjega dela občine ali njegov predsednik (19. c člen ZLS).

S statutom občine se lahko določijo naloge ožjih delov občine, ki imajo svet, in se nanašajo na: • urejanje prostora; • zagotavljanje obveznih lokalnih gospodarskih javnih služb varstva okolja; • gradnjo in vzdrževanje cest in drugih javnih površin; • upravljanje s premoženjem, namenjenim za potrebe krajevnega prebivalstva ter • pospeševanje kulturnih, športnih in drugih društvenih

dejavnosti. Z odlokom se podrobneje določijo naloge in način izvajanja navedenih nalog, ki se prenesejo v izvajanje svetu ožjega dela občine (19. b člen ZLS).

2.1.4 Naloge občine

- 18** Ustavni koncept lokalne samouprave v Republiki Sloveniji izhaja iz popolne ločitve občine in države - občine opravljajo zgolj lokalne zadeve. Ostra ločnica med državno oblastjo in lokalno samoupravo (za razliko od ureditve v evropskih državah, kjer se naloge države in lokalne samouprave na različne načine prepletajo) pa je postavljena tudi s tem, ker občini brez njenega soglasja ni mogoče dodeliti prav nobenih državnih nalog.

Tako občine v Sloveniji v tem trenutku opravljajo samo svoje izvirne naloge. Te so posebej navedene v 21. členu ZLS. Občina za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev samostojno opravlja zlasti naslednje naloge¹:

- upravlja občinsko premoženje,
- omogoča pogoje za gospodarski razvoj občine in v skladu z zakonom opravlja naloge s področja gostinstva, turizma in kmetijstva,
- načrtuje prostorski razvoj, v skladu z zakonom opravlja naloge na področju posegov v prostor in graditve objektov ter zagotavlja javno službo gospodarjenja s stavbnimi zemljišči,
- ustvarja pogoje za gradnjo stanovanj in skrbi za povečanje najemnega socialnega sklada stanovanj,
- v okviru svojih pristojnosti ureja, upravlja in skrbi za lokalne javne službe,
- pospešuje službe socialnega skrbstva, za predšolsko varstvo, osnovno varstvo otroka in družine, za socialno ogrožene, invalide in ostarele,
- skrbi za varstvo zraka, tal, vodnih virov, za varstvo pred hrupom, za zbiranje in odlaganje odpadkov in opravlja druge dejavnosti varstva okolja,
- ureja in vzdržuje vodovodne in energetske komunalne objekte,
- ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj občine in za kvaliteten življenje njenih prebivalcev,
- pospešuje vzgojno-izobraževalno, informacijsko dokumentacijsko, društveno in drugo dejavnost na svojem območju,,
- pospešuje razvoj športa in rekreacije,
- pospešuje kulturno umetniško ustvarjalnost, omogoča dostopnost do kulturnih programov, zagotavlja splošnoizobraževalno knjižnično dejavnost ter v skladu z zakonom skrbi za kulturno dediščino na svojem območju,
- gradi, vzdržuje in ureja lokalne javne ceste, javne poti, rekreacijske in druge javne površine,
- v skladu z zakonom ureja promet v občini ter opravlja naloge občinskega redarstva,
- opravlja nadzorstvo nad krajevnimi prireditvami,
- organizira komunalno-redarstveno službo in skrbi za red v občini,
- skrbi za požarno varnost in organizira reševalno pomoč,
- lahko podeljuje denarne pomoči in simbolične nagrade ob posebnih priložnostih ali obletnicah občanov,
- organizira pomoč in reševanje za primere elementarnih in drugih nesreč,
- organizira opravljanje pokopališke in pogrebne službe,
- določa prekrške in denarne kazni za prekrške, s katerimi se kršijo predpisi občine in opravlja inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem občinskih predpisov in drugih aktov, s katerimi ureja zadeve iz svoje pristojnosti, če ni z zakonom drugače določeno,
- sprejema statut občine in druge splošne akte,
- organizira občinsko upravo,
- ureja druge lokalne zadeve javnega pomena.

- 19** Ob navedenih nalogah pa opravlja še statistično, evidenčno in analitično funkcijo za svoje potrebe ter za te potrebe pridobiva statistične in evidenčne podatke od pooblaščenih organov za zbiranje statističnih in evidenčnih podatkov (21. a člen ZLS).

¹ Za mestno občino je v zakonu določeno, da poleg lokalnih zadev javnega pomena na podlagi in v skladu z zakoni, ki urejajo posamezna področja, kot svoje naloge opravljajo še z zakonom določene naloge iz državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mest (22. člen ZLS). Ob navedenem pa lahko mestna občina, ki je povezana v pokrajino, opravlja tudi upravne funkcije pokrajine, če tako odločijo občine (23. člen ZLS).

- 20 Posebej je treba opozoriti, da so konkretne naloge in pristojnosti občin določene predvsem z zakoni, ki urejajo posamezna področja (na primer Zakon o varstvu okolja, Zakon o gospodarskih javnih službah, Zakon o graditvi objektov idr.) in z občinskimi statuti.
- 21 Poleg 'lastnih' nalog občine oziroma tistih, ki predstavljajo izvirne naloge oziroma pristojnosti občine, lahko opravlja občina tudi 'prenesene' naloge, to je posamezne naloge iz državne pristojnosti, ki se lahko racionalneje in učinkoviteje opravljajo v občini in ki jih lahko država z zakonom prenese na občino. Za prenesene naloge zagotavlja država občini tudi ustrezna sredstva za njihovo opravljanje. Z navedenim zakonom se lahko določi, da se opravljanje posameznih nalog prenese na vse občine, na mestne občine, na občine na določenem območju ali na posamezno občino (24. člen ZLS). V tej zvezi moramo še opomniti na določilo 25. člena ZLS, po katerem lahko občina, sproži spor pred arbitražo glede višine navedenih sredstev, ki jih mora ob prenosu nalog zagotoviti država. Arbitražo sestavlja enako število predstavnikov občine in vlade. Če spora ni mogoče rešiti pred arbitražo je za meritorno odločitev pristojno Vrhovno sodišče RS.

2.1.5 Organi občine in občinski funkcionarji

- 22 ZLS določa, da so organi občine: občinski svet, župan in nadzorni odbor (28. člen ZLS). Člani občinskega sveta, župan in podžupan občine so občinski funkcionarji. Občinski funkcionarji opravljajo svojo funkcijo nepoklicno. Župan se lahko odloči, da bo funkcijo opravljal poklicno. V soglasju z županom pa se lahko tudi podžupan odloči, da bo funkcijo opravljal poklicno. Za opravljanje občinskih funkcij imajo občinski funkcionarji pravico do plače, če funkcijo opravljajo poklicno, ali do plačila za opravljanje funkcije, če funkcijo opravljajo nepoklicno. Plača za poklicne občinske funkcionarje je določena z zakonom, ki ureja plače v javnem sektorju. Če župan opravlja funkcijo nepoklicno, mu pripada plačilo v višini 50% plače, ki bi jo dobil, če bi funkcijo opravljal poklicno. Pri tem se ne upošteva dodatek za delovno dobo. Če podžupan opravlja funkcijo nepoklicno, mu pripada plačilo največ v višini 50% plače, ki bi jo dobil, če bi funkcijo opravljal poklicno. Višino plačila določi župan ob upoštevanju obsega podžupanovih pooblastil. Pri tem se ne upošteva dodatek za delovno dobo. Ob navedenem moramo opomniti, da članu občinskega sveta, razen podžupanu, pripada sejnina za udeležbo na seji občinskega sveta ali seji delovnega telesa občinskega sveta. Letni znesek sejin, vključno s sejinami za seje delovnih teles občinskega sveta, ki se izplača posameznemu članu občinskega sveta, ne sme presežati 7,5 % plače župana. Pri tem se ne upošteva dodatek za delovno dobo. Merila za izplačilo sejin za člane občinskih svetov, člane delovnih teles občinskega sveta in člane drugih občinskih organov določi občinski svet s svojim aktom. S slednjim lahko določi tudi merila za izplačilo sejin članom svetov ožjih delov občine (34.a člen ZLS).

2.1.5.1 Občinski svet

- 23 Osrednji organ lokalne samouprave v občini je občinski svet, ki je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine. Mandat članov občinskega sveta je 4 leta. V okviru svojih pristojnosti občinski svet:
- sprejema statut občine;
 - sprejema odloke in druge občinske akte;
 - sprejema prostorske in druge plane razvoja občine;
 - sprejema občinski proračun in zaključni račun;
 - daje soglasje k prenosu nalog iz državne pristojnosti na občino;
 - imenuje in razrešuje člane nadzornega odbora ter člane komisij in odborov občinskega sveta;
 - nadzoruje delo župana, podžupana in občinske uprave glede izvrševanja odločitev občinskega sveta;
 - imenuje in razrešuje predstavnike občine v sosvetu načelnika upravne enote;
 - odloča o pridobitvi in odtujitvi občinskega premoženja, če ni z zakonom drugače določeno;
 - imenuje in razrešuje člane sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin;
 - odloča o drugih zadevah, ki jih določa zakon in statut občine (29. člen ZLS).

Občinski svet odloča tudi o na občino z zakonom prenesenih zadevah iz državne pristojnosti, če zakon ne določa, da o teh zadevah odloča drug organ.

- 24 Najpomembnejši splošni pravni akt, ki ga sprejme občinski svet, je statut, ki določa temeljna načela za organizacijo in delovanje občine, oblikovanje in pristojnosti občinskih organov, organizacijo občinske uprave in javnih služb, način sodelovanja občanov pri sprejemanju odločitev v občini in druga vprašanja skupnega pomena v občini. Statut sprejme občinski svet z dvotretjinsko večino vseh

članov (64. člen ZLS). Poleg statuta ureja občina zadeve iz svoje pristojnosti predvsem z odloki ter z odredbami, pravilniki in navodili (65. člen ZLS). Sicer pa morajo biti vsi splošni akti objavljeni v uradnem glasilu in začnejo veljati petnajsti dan po objavi, če ni v njih drugače določeno. Nekatere občine objavljajo svoje predpise v Uradnem listu Republike Slovenije, nekatere (oziroma več občin skupaj) pa objavljajo predpise v svojih uradnih glasilih (66. člen ZLS).

- 25 Občinski svet lahko o kakšnem svojem aktu ali drugi odločitvi razpiše referendum na lastno pobudo, mora pa ga razpisati, če to zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini. Odločitev na referendumu je sprejeta, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so glasovali. Občinski svet pa lahko razpiše tudi posvetovalni referendum o posameznih vprašanjih posebnega pomena iz občinske pristojnosti, da se ugotovi volja občanov (46. člen ZLS). Sicer pa zakon še posebej obravnava področje neposrednih oblik sodelovanja občanov pri odločanju – to je zbor občanov, referendum in ljudsko iniciativo (44. člen ZLS).

2.1.5.1.1 Število članov občinskega sveta

- 26 Občinski svet šteje od 7 do 45 članov (38. člen ZLS). Na tem mestu naj opomnimo, da imata narodni skupnosti, na narodnostno mešanih občinah, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, v občinskih svetih najmanj po enega predstavnika. S statutom v teh občinah se določi neposredna zastopanost narodnih skupnosti tudi v drugih organih občine. V teh občinah se tudi ustanovi komisija za narodnostna vprašanja, v kateri imajo pripadniki narodne skupnosti polovico članov. Ob navedenem naj opomnimo, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu najmanj po enega predstavnika. Občine Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogoševci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče pa so dolžne zagotoviti pravico v občini naseljene romske skupnosti do enega predstavnika v občinskem svetu. Če katera izmed navedenih občin ne zagotovi romski skupnosti pravice do enega predstavnika v občinski svet do vsakokratnega razpisa rednih lokalnih volitev, izvede te volitve Državna volilna komisija na podlagi zakona, ki ureja lokalne volitve. Izvedbo teh volitev financira državni proračun na račun občine (39. člen ZLS).

2.1.5.1.2 Volitve članov občinskega sveta

- 27 Občinski svet se voli na podlagi splošne in enake volilne pravice z neposrednim in tajnim glasovanjem. Volitve v občinski svet so podrobneje urejene z zakonom, ki ureja lokalne volitve. Aktivno volilno pravico, to je pravico voliti, imajo volivci (državljeni RS in tudi tujci), ki imajo v občini stalno prebivališče in so stari 18 let. Pravico biti voljen pa imajo le polnoletni državljani Republike Slovenije.

Člani občinskega sveta se volijo za štiri leta. Mandatna doba članov občinskega sveta se začne s potekom mandatne dobe prejšnjih članov sveta, traja pa do seje novo izvoljenega sveta. Do prve seje novoizvoljenega sveta traja tudi: • mandatna doba članov občinskega sveta, ki so izvoljeni na predčasnih volitvah po razpustitvi prejšnjega občinskega sveta ali odstopu večine članov občinskega sveta, • mandatna doba članov občinskega sveta, ki so izvoljeni na predčasnih volitvah, če je bila občina ustanovljena po opravljenih rednih volitvah, mandatna doba članov občinskega sveta, ki so izvoljeni na volitvah, ki so bile iz kakšnega drugega razloga na podlagi zakona opravljene po rednih volitvah v občinski svete (41. člen ZLS)

2.1.5.1.3 Prenehanje mandata članu sveta

- 28 ZLS ureja tudi prenehanje mandata članu občinskega sveta (enaki razlogi veljajo tudi za prenehanje mandata županu in podžupanu, kot članu občinskega sveta), in sicer: • če izgubi volilno pravico, • če postane trajno nezmožen za opravljanje funkcije, • če je s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno kazen zapora, daljšo od šest mesecev, • če v treh mesecih po potrditvi mandata ne preneha opravljati dejavnosti, ki ni združljiva s funkcijo člana občinskega sveta,² • če nastopi funkcijo ali začne opravljati dejavnost, ki ni združljiva s funkcijo člana občinskega sveta, • če nastopi funkcijo ali začne opravljati delo oziroma če v enem mesecu po potrditvi mandata ne preneha opravljati funkcije ali dela v občinski, oziroma državni upravi, ki ni združljiva s funkcijo člana občinskega sveta. Članu občinskega sveta (enako velja tudi za župana oziroma podžupana) preneha mandat z dnem, ko občinski svet ugotovi, da so nastali razlogi za prenehanje mandata. Na tem mestu naj opomnimo, da lahko član občinskega sveta, ki mu je prenehal mandat, zoper odločitev občinskega sveta v osmih

² Glej Odločbo Ustavnega sodišča RS, št. U-I-39/95, Uradni list RS, št. 68/1998.

dneh od prejema sklepa vloži tožbo na upravno sodišče, ki pa mora o njej odločiti v 30 dneh. O morebitni pritožbi zoper odločitev upravnega sodišča pa odloča vrhovno sodišče.

Če član občinskega sveta odstopi, mu preneha mandat z dnem, ko je podal odstopno izjavo županu, županu pa, ko o svojem odstopu pisno obvesti občinski svet in občinsko volilno komisijo. Župan mora občinski svet in občinsko volilno komisijo obvestiti o odstopu člana občinskega sveta v roku osmih dni od prejema pisne odstopne izjave. Če župan v navedenem roku ne obvesti občinskega sveta in občinske volilne komisije, lahko občinski funkcionar, ki mu je prenehal mandat v osmih dneh od poteka navedenega roka vloži tožbo na upravno sodišče. Upravno sodišče mora o tožbi odločiti meritorno v 30 dneh. O morebitni pritožbi odloči vrhovno sodišče v 30 dneh. Enako sodno varstvo lahko uveljavlja tudi kandidat za člana občinskega sveta, ki bi bil izvoljen, če ne bi bil izvoljen član občinskega sveta, ki mu je mandat prenehal, predstavnik kandidature oziroma predstavnik liste kandidatov za člane občinskega sveta, s katere bi bil ta kandidat izvoljen.

Postopki za nadomestitev člana občinskega sveta se lahko začno po preteku roka za vložitev tožbe, če tožba ni bila vložena, po preteku roka za vložitev pritožbe zoper odločitev upravnega sodišča, če pritožba ni bila vložena, oziroma po pravnomočni odločitvi sodišča. (37. a člen ZLS)

2.1.5.1.4 Delovanje in odločanje občinskega sveta

- 29 Občinski svet ureja svoje delo s statutom in poslovníkom (slednjega sprejme z dvotretjinsko večino navzočih članov občinskega sveta (36. člen ZLS)). Občinski svet lahko veljavno sklepa, če je na seji navzoča večina članov občinskega sveta, odločitve pa sprejema z večino opredeljenih glasov navzočih članov. Župan ni član občinskega sveta in zato nima pravice glasovanja.

Občinski svet predstavlja župan, ki tudi sklicuje in vodi seje občinskega sveta. Župan lahko za vodenje pooblasti podžupana ali drugega člana občinskega sveta. Če nastopijo razlogi, da župan ne more voditi že sklicane seje, jo vodi podžupan, če pa tudi ta ne more voditi seje, jo vodi najstarejši član občinskega sveta.

Župan sklicuje seje občinskega sveta v skladu z določbami statuta občine in poslovníka občinskega sveta, mora pa jih sklicati najmanj štirikrat letno, sklicati pa jo mora (v 15 dneh), če to zahteva najmanj $\frac{1}{4}$ članov sveta – če seje ne skliče v roku 7 dni po prejemu pisne zahteve, jo lahko skličejo člani občinskega sveta, ki so zahtevo podali. (35. člen ZLS)

2.1.5.1.5 Delovna telesa občinskega sveta

- 30 Kot določa ZLS ima občinski svet komisijo za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja, ki jo imenuje izmed članov občinskega sveta. Občinski svet pa lahko ustanovi tudi druge komisije in odbore, kot svoja delovna telesa. Člane komisij in odborov pa imenuje izmed članov občinskega sveta, lahko pa tudi izmed drugih občanov, vendar največ polovico članov. Delovno telo občinskega sveta pa vodi član občinskega sveta. (30. člen ZLS) Na tem mestu naj opomnimo, da komisije in odbori občinskega sveta v okviru svojega delovnega področja v skladu s statutom občine in poslovníkom občinskega sveta obravnavajo zadeve iz pristojnosti občinskega sveta in dajejo občinskemu svetu mnenja in predloge. Komisija in odbori občinskega sveta pa lahko predlagajo občinskemu svetu v sprejem odloke in druge akte iz njegove pristojnosti, razen proračuna in zaključnega računa proračuna in drugih aktov, za katere je v zakonu ali v statutu določeno, da jih sprejme občinski svet na predlog župana. (31. člen ZLS)

2.1.5.1.6 Predčasna razpustitev občinskega sveta

- 31 Kot določa ZLS se lahko občinski svet predčasno razpusti, če: • ne izvršuje odločb ustavnega sodišča, ki mu nalagajo z ustavo in zakonom skladno ravnanje; • v letu, za katero ni bil sprejet proračun, tudi za prihodnje leto ne sprejme v skladu z zakonom predloženega in pripravljene proračuna, ki bi lahko začel veljati v začetku leta ali • če se v posameznem koledarskem letu po najmanj štirikratnem sklicu sploh ne sestane na sklepni seji. V primeru predčasne razpustitve občinskega sveta državni zbor razpiše predčasne volitve v občinski svet. Na tem mestu naj opomnimo, da o razpustitvi občinskega sveta odloča državni zbor na predlog vlade. Preden izda sklep o razpustitvi občinskega sveta, mora državni zbor opozoriti občinski svet na njegovo nezakonito ravnanje ter mu predlagati, da v primernem roku te nezakonitosti odpravi. Če občinski svet ravna v skladu z opozorilom, državni zbor postopek o razpustitvi občinskega sveta s sklepom ustavi. Državni zbor pa razpusti občinski svet, če ugotovi, da razlogi niso bili odpravljeni, da so bili uporabljeni vsi nujni ukrepi in je predčasna razpustitev občinskega sveta oziroma razrešitev župana

v danem primeru primeren in nujen ukrep za zagotovitev lokalne samouprave v občini. Na tem mestu naj še opomnimo, da lahko občinski svet v 30 dneh po prejemu odločitve državnega zbora vloži zahtevo za presojo ustavnosti sklepa državnega zbora. Če zahteva ni vložena v roku oziroma, če ji ni ugodeno, je občinski svet razpuščen z dnem objave odločitve državnega zbora oziroma ustavnega sodišča (90.c člen ZLS).

- 32** Če je občinski svet razpuščen, opravlja nujne naloge iz njegove pristojnosti v času do izvolitve novega občinskega sveta župan. Slednji mora svoje odločitve predložiti v potrditev novoizvoljenemu občinskemu svetu takoj, ko se ta sestane na prvi seji. Če pa je ob razrešitvi občinskega sveta razrešen tudi župan imenuje vlada začasnega upravitelja, ki do izvolitve novih občinskih organov opravlja nujne naloge. Začasni upravitelj pa mora svoje odločitve predložiti v potrditev novoizvoljenemu občinskemu svetu takoj, ko se ta sestane na prvi seji (90.č člen ZLS).

2.1.5.2 Župan in podžupan

2.1.5.2.1 Naloge in položaj župana

- 33** Temeljne naloge župana so zlasti, da predstavlja in zastopa občino, predlaga občinskemu svetu v sprejem proračun in zaključni račun proračuna, odloke in druge akte iz pristojnosti občinskega sveta ter da skrbi in odgovarja za izvajanje odločitev občinskega sveta. Župan predstavlja občinski svet, sklicuje in vodi seje občinskega sveta, nima pa pravice glasovanja. Župan usmerja in nadzira občinsko upravo, katere delo pa vodi tajnik občine oziroma direktor občinske uprave, ki ga imenuje in razrešuje župan. Tajnik občine oziroma direktor občinske uprave je uradnik po zakonu, ki ureja položaj javnih uslužbencev. Župan določi sistemizacijo delovnih mest v občinski upravi in odloča o imenovanju oziroma sklenitvi delovnega razmerja zaposlenih v občinski upravi.

Župan skrbi za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine. V okviru njegove skrbi za zakonitost dela ima pravico zadržati objavo splošnega akta občinskega sveta, če meni, da je neustaven ali nezakonit. Če občinski svet vztraja pri svoji odločitvi, se splošni akt objavi, župan pa lahko vloži pri ustavnem sodišču zahtevo za oceno njegove skladnosti z ustavo in zakonom (33. člen ZLS).

- 34** Mandatna doba župana traja štiri leta. Župana volijo volivci, ki imajo v občini stalno prebivališče, na neposrednih in tajnih volitvah (42. člen ZLS). Volitve se opravijo hkrati z volitvami v občinski svet. Pravico voliti in biti voljen za župana ima vsak občan, ki ima volilno pravico pri volitvah v občinski svet. Župana lahko kandidirajo politične stranke in volivci (najmanj 50 volivcev). Za župana je izvoljen kandidat, ki dobi večino oddanih glasov volivcev. Župan se torej voli neposredno po dvokrožnem večinskem sistemu (če noben kandidat ni dobil večine v prvem krogu, se opravi drugi krog volitev med kandidatom, ki sta dobila v prvem krogu največ glasov). Glede prenehanja mandata župana se primerno uporabljajo določbe zakona o prenehanju mandata članu občinskega sveta.
- 35** ZLS posebej določa tudi, s katerimi drugimi funkcijami in dejavnostmi funkcija župana ni združljiva, kot na primer s funkcijo člana občinskega sveta, članstvom v občinskem nadzornem odboru, z delom v občinski upravi ter z drugimi funkcijami, če tako določa zakon (37.b člen ZLS).
- 36** Občina mora imeti najmanj enega podžupana, ki ga imenuje župan izmed članov občinskega sveta, lahko pa ga tudi razreši. Podžupan pomaga županu pri njegovem delu ter opravlja posamezne naloge iz pristojnosti župana, za katere ga župan pooblasti. V primeru odsotnosti župana ga nadomešča podžupan, ki ga določi župan, opravlja pa tekoče naloge iz pristojnosti župana in naloge, za katere ga pooblasti župan (33. a člen ZLS).

2.1.5.2.3 Prenehanje mandata župana in podžupana

- 37** Kot smo že navedli, ureja ZLS tudi prenehanje mandata župana in podžupana (enaki razlogi veljajo tudi za prenehanje člana občinskega sveta), in sicer: • če izgubi volilno pravico, • če postane trajno nezmožen za opravljanje funkcije, • če je s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno kazen zopora, daljšo od šest mesecev, • če v treh mesecih po potrditvi mandata ne preneha opravljanje dejavnosti, ki ni združljiva s funkcijo člana občinskega sveta,³ • če nastopi funkcijo ali začne opravljanje dejavnost, ki ni združljiva s funkcijo člana občinskega sveta, • če nastopi funkcijo ali začne opravljanje delo oziroma če v enem mesecu po potrditvi mandata ne preneha opravljanje funkcije ali dela v občinski,

³ Glej Odločbo Ustavnega sodišča RS, št. U-I-39/95, Uradni list RS, št. 68/1998.

oziroma državni upravi, ki ni združljiva s funkcijo člana občinskega sveta. Županu in podžupanu preneha mandat z dnem, ko občinski svet ugotovi, da so nastali razlogi za prenehanje mandata. Na tem mestu naj opomnimo, da lahko župan oziroma podžupan, ki mu je prenehal mandat, zoper odločitev občinskega sveta v osmih dneh od prejema sklepa vloži tožbo na upravno sodišče, ki pa mora o njej odločiti v 30 dneh. O morebitni pritožbi zoper odločitev upravnega sodišča pa odloča vrhovno sodišče. Postopki za izvolitev župana oziroma imenovanje podžupana se lahko začno po preteku roka za vložitev tožbe, če tožba ni bila vložena, po preteku roka za vložitev pritožbe zoper odločitev upravnega sodišča, če pritožba ni bila vložena, oziroma po pravnomočni odločitvi sodišča. Če je župan imenovan: • na funkcijo v organu državne uprave, ki izvaja nadzorstvo nad zakonitostjo oziroma nad primernostjo in strokovnostjo dela občinskih organov in občinske uprave, • za načelnika upravne enote, ali vodjo notranje organizacijske enote v upravni enoti, na katere območju je občina, • na položaj ali drugo uradniško delovno mesto v državni upravi, na katerem se izvršujejo pooblastila v zvezi z nadzorstvom nad zakonitostjo oziroma nad primernostjo in strokovnostjo dela občinskih organov in občinske uprave, mu po zakonu preneha mandat župana z dnem imenovanja. O imenovanju mora župan takoj obvestiti občinski svet in občinsko volilno komisijo. Če župan opravlja katero izmed navedenih funkcij ali delo, mu po zakonu preneha mandat župana, če ne odstopi s funkcije ali ne preneha z delovnim razmerjem. O svoji odločitvi, ali bo opravljal funkcijo župana, ali še naprej katero izmed navedenih funkcij ali delo, je župan dolžan pisno obvestiti občinski svet in občinsko volilno komisijo najkasneje v sedmih dneh po prejemu poročila o izidu volitev v občini (37. a člen ZLS).

2.5.1.2.4 Razrešitev župana

- 38 Kot določa ZLS, se lahko župan predčasno razreši, če: • ne izvršuje odločb ustavnega sodišča ali pravnomočnih odločb sodišča, pristojnega za upravne spore, ki mu nalagajo z ustavo in zakonom skladno ravnanje. V primeru razrešitve župana mora državni zbor razpisati nadomestne volitve župana (90. b člen ZLS). Enako kot velja za razpustitev občinskega sveta tudi o razrešitvi župana odloča državni zbor na predlog vlade. Preden izda sklep o razpustitvi občinskega sveta oziroma razrešitvi župana, mora državni zbor opozoriti župana na njegovo nezakonito ravnanje ter mu predlagati, kako naj v primernem roku te nezakonitosti odpravi. Če župan ravna v skladu z opozorilom, državni zbor postopek o razrešitvi s sklepom ustavi. Državni zbor pa razreši župana, če ugotovi, da razlogi niso odpravljeni, da so bili uporabljeni vsi milejši zakoniti ukrepi in je predčasna razrešitev župana v danem primeru primeren in nujen ukrep za zagotovitev lokalne samouprave v občini. Župan lahko v tridesetih dneh po prejemu vloži zahtevo za presojo ustavnosti sklepa državnega zbora. Če zahteva ni vložena v roku oziroma če ji ni ugodeno, je župan razrešen z dnem objave odločitve državnega zbora oziroma ustavnega sodišča (90. c člen ZLS).
- 39 V primeru, da je župan razrešen, opravlja nujne naloge iz njegove pristojnosti do izvolitve novega župana podžupan oziroma član občinskega sveta, ki je v skladu z ZLS določen za začasno opravljanje funkcije župana, če je ta predčasno razrešen (90.č člen ZLS).

2.1.5.3 Nadzorni odbor

- 40 Kot določa ZLS je nadzorni odbor najvišji organ nadzora javne porabe v občini. V okviru svoje pristojnosti nadzorni odbor:
- opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine,
 - nadzoruje namenskost in smotrnost porabe proračunskih sredstev,
 - nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev.

Nadzor vsebuje ugotavljanje zakonitosti in pravilnosti poslovanja občinskih organov ter organizacij, ki so porabniki občinskega proračuna, in ocenjevanje učinkovitosti in gospodarnosti porabe občinskih proračunskih sredstev.

Nadzorni odbor mora svojih ugotovitev, ocenah in mnenjih izdelati poročilo s priporočili in predlogi. Občinski svet, župan in uporabniki pa so dolžni to poročilo obravnavati ter upoštevati priporočila in predloge. Če pa nadzorni odbor ugotovi hujšo kršitev predpisov ali nepravilnosti pri poslovanju občine, mora o tem v roku 15 dni obvestiti pristojno ministrstvo in računsko sodišče. Nadzorni odbor izdelava o svojih ugotovitev, ocenah in mnenjih poročilo s priporočili in predlogi. Občinski svet, župan ter organi porabnikov občinskih proračunskih sredstev pa so dolžni obravnavati poročilo nadzornega odbora ter upoštevati njegova priporočila in predloge v skladu s svojimi pristojnostmi. Obvezne sestavine poročila nadzornega odbora je določil minister, pristojne

za lokalno samoupravo, v soglasju z ministrom, pristojnim za finance s **Pravilnikom o obveznih sestavinah poročila nadzornega odbora občine** (32. člen ZLS).

- 41 Člane nadzornega odbora imenuje občinski svet, najkasneje v 45 dneh po svoji prvi seji, največkrat pa so v nadzorni odbor imenovani občani, ki imajo ustrezna strokovna znanja. Člani nadzornega odbora ne morejo biti člani občinskega sveta, župan, podžupan, člani svetov ožjih delov občine, tajnik občine, delavci občinske uprave, člani poslovodstev organizacij, ki so uporabniki proračunskih sredstev. Glede razrešitve člana nadzornega odbora se primerno uporabljajo razlogi, ki jih ZLS določa za razrešitev mandata člana občinskega sveta, župana oziroma podžupana (37. a člen ZLS). Razrešitev pa opravi občinski svet na predlog nadzornega odbora. Članstvo v nadzornem odboru pa preneha z dnem razrešitve oziroma z dnem poteka mandatne dobe člana sveta (32. a člen ZLS).

2.1.6 Neposredne oblike sodelovanja občanov pri odločanju

- 42 Neposredne oblike sodelovanja občanov pri odločanju v občini so: • zbor občanov, • referendum, • ljudska iniciativa (44. člen ZLS).
- 43 Občani na zboru občanov obravnavajo posamezne zadeve, oblikujejo stališča, dajejo predloge, pobude in mnenja ali odločajo o posameznih vprašanjih. Zbor se lahko skliče za vso občino ali njen posamezen del. Župan mora sklicati zbor občanov, če je tako predpisano z zakonom ali statutom občine, če tako zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini oziroma v njenem posameznem delu, lahko pa se ga skliče na lastno pobudo, na pobudo občinskega sveta ali sveta ožjega dela občine (45. člen ZLS).
- 44 Na referendumu se občani lahko odločajo o vprašanjih, ki so vsebina splošnih aktov občine, razen o proračunu in zaključnem računu občine ter o splošnih aktih, s katerimi se v skladu z zakonom predpisujejo občinski davki in druge dajatve. Občani lahko odločajo na referendumu o samopriskupkih in tudi o drugih vprašanjih, če tako določa zakon. Referendum se opravi kot naknadni referendum, na katerem občani potrdijo ali zavrnejo sprejeti splošni akt ali njegove posamezne določbe. Občinski svet lahko razpiše referendum na predlog župana ali člana občinskega sveta, mora pa razpisati referendum, če to zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini in če tako določa zakon ali statut občine. Na osnovi predloga oziroma pobude (zakon točno predpisuje postopanje v primeru podane pobude volivcev, to je predvsem, kako dajejo občani podporo zahtevi za razpis referendumu) za razpis referendumu, kar je treba podati v petnajstih dneh po sprejemu splošnega akta, župan zadrži objavo splošnega akta do odločitve o predlogu ali pobudi oziroma do odločitve na referendumu. Če je sprejeti splošni akt na referendumu potrjen, ga mora župan objaviti skupaj z objavo izida referendumu. Če pa je sprejeti splošni akt na referendumu zavrnjen, se ne objavi, odločitev volivcev na referendumu pa zavezuje občinski svet do konca njegovega mandata (46. člen ZLS). Na tem mestu naj opomnimo, da lahko občani na referendumu odločajo tudi o drugih vprašanjih, če tako določa zakon (46.a člen ZLS). Pobudo volivcem za vložitev zahteve za razpis referendumu da lahko vsak volivec, politična stranka v občini ali svet ožjega dela občine (47. člen).

Občinski svet razpiše referendum v petnajstih dneh po sprejemu odločitve o predlogu oziroma od vložitve zahteve volivcev za razpis referendumu. Če občinski svet meni, da je vsebina vložene zahteve za razpis referendumu v nasprotju z ustavo in zakonom, lahko zahteva, da o tem odloči ustavno sodišče. Zahtevo lahko vloži od dne vložitve zahteve in najkasneje do izteka roka za razpis referendumu. Ustavno sodišče pa odloči o zahtevi občinskega sveta v roku 15 dni.

Z aktom o razpisu referendumu določi občinski svet vsebino vprašanja, o katerem se bo odločalo na referendumu, ter določi dan, ki se šteje za dan razpisa, referendumsko območje in dan glasovanja. Akt o razpisu referendumu se objavi na način, ki je določen s statutom občine za objavo splošnih aktov občine (47. a člen ZLS).

Pravico glasovati na referendumu imajo vsi občani, ki imajo pravico voliti člane občinskega sveta. Odločitev je na referendumu sprejeta, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so glasovali, posebej pa je predpisano, da je odločitev o uvedbi samopriskupka sprejeta, če je zanjo glasovala večina volivcev (47. b člen).

Zakon o lokalni samoupravi pa pozna tudi svetovalni referendum. Z njim občinski svet ugotovi voljo občanov pred odločanjem o posameznem vprašanju. Odločitev volivcev na takem referendumu (pravno) ne zavezuje občinskih organov (46. b člen).

2.1.7 Občinska uprava

- 45 Občinska uprava občine opravlja upravne naloge strokovne, pospeševalne in razvojne naloge v zvezi z zagotavljanjem javnih služb iz občinske pristojnosti. Občinsko upravo ustanovi občinski svet na predlog župana s splošnim aktom, s katerim določi njene naloge in notranjo organizacijo. Župan določi sistemizacijo delovnih mest v občinski upravi. O sklenitvi delovnega razmerja odloča župan oziroma druga oseba po njegovem pooblastilu.

Občinsko upravo usmerja in nadzira župan, delo občinske uprave pa vodi tajnik občine (direktor občinske uprave), ki ga imenuje in razrešuje župan. Tajnik (s splošnim aktom se lahko za tajnika občine določi naziv direktor-ica) je uradnik po zakonu, ki ureja položaj javnih uslužbencev (49. člen ZLS). Izobrazba tajnika občine oz. direktorja občinske uprave se določi s splošnim aktom o organizaciji in delovnem področju organov občinske uprave ter v aktu o sistemizaciji delovnih mest (49.d člen ZLS). Kot določa ZLS podrobneje notranjo organizacijo in sistemizacijo delovnih mest v občinski upravi določi župan (50. člen ZLS).

- 46 Občinska uprava odloča v upravnih stvareh na prvi stopnji, zoper njene odločbe pa je dovoljena pritožba na župana. Proti dokončnim upravnim odločbam župana je predviden upravni spor, v katerem odloča Upravno sodišče.
- 47 Občinska uprava opravlja nadzorstvo nad izvajanjem občinskih predpisov in drugih aktov, s katerimi občina ureja zadeve iz svoje pristojnosti. Za opravljanje navedenega nadzorstva lahko občina v okviru občinske uprave ustanovi občinsko inšpekcijo. Zakon posebej določa, da inšpekcijsko nadzorstvo v okviru pristojnosti občine neposredno opravljajo občinski inšpektorji kot uradne osebe s posebnimi pooblastili in odgovornostmi (50. a člen ZLS).
- 48 Z občinskim predpisom se lahko določi, da se za opravljanje posameznih upravnih nalog iz izvirne pristojnosti občine podeli javno pooblastilo javnemu podjetju, javnemu zavodu, javni agenciji, javnemu skladu, drugi pravni osebi ali posamezniku, če se s tem omogoči učinkovitejše in smotnejše opravljanje nalog zlasti, če se v celoti ali pretežno financirajo s plačili uporabnikov. Če navedeni predpis dopušča, da za pridobitev javnega pooblastila kandidira več pravnih oseb ali posameznikov, se izbira opravi po javnem natečaju. Pri izvajanju javnega pooblastila imajo njihovi nosilci pravice in dolžnosti občinske uprave. O izločitvi uradnih oseb nosilca javnega pooblastila odloči župan (50. b člen).
- 49 Občina lahko v občinski upravi ustanovi občinsko pravobranilstvo. Dve ali več občin lahko v skladu z določbami ZLS, ki urejajo skupni organ občinske uprave, ustanovi medobčinsko pravobranilstvo. Če občina ne ustanovi občinskega pravobranilstva ali medobčinskega pravobranilstva, lahko določi z odlokom o organizaciji in delovnem področju občinske uprave, da naloge občinskega pravobranilstva opravlja občinski pravobranilec. Občinsko pravobranilstvo zastopa občino pred sodišči in drugimi državnimi organi. Po pooblastilu lahko občinsko pravobranilstvo zastopa tudi druge pravne osebe, ki jih je ustanovila občina. Naloge občinskega pravobranilstva opravljajo vodja občinskega pravobranilstva ali vodja medobčinskega pravobranilstva in občinski pravobranilci. Vodjo občinskega pravobranilstva imenuje in razrešuje župan, vodjo medobčinskega pravobranilstva pa imenujejo in razrešujejo župani občin ustanoviteljic soglasno. Za vodjo občinskega pravobranilstva ali vodjo medobčinskega pravobranilstva pa je lahko imenovan, kdor izpolnjuje pogoje za občinskega pravobranilca. Kot določa ZLS je za občinskega pravobranilca lahko imenovan, kdor poleg pogojev, ki jih določa zakon, ki ureja javne uslužbence, izpolnjuje tudi naslednje pogoje: • da ima v Republiki Sloveniji pridobljen strokovni naslov univerzitetni diplomirani pravnik ali strokovna naslova diplomirani pravnik (UN) in magister prava oziroma je v tujini končal primerljivo izobraževanje s področja prava, ki se dokazuje s tujo listino izobraževanju in priloženem mnenju o izobraževanju ali z odločbo o priznanju izobraževanja za namen zaposlitve ali z odločbo o nostrifikaciji; • da je opravil pravniški državni izpit in • ima najmanj tri leta delovnih izkušenj po opravljenem pravniškem izpitu. Glede položaja in statusa občinskega pravobranilstva v sodnih, upravnih in drugih postopkih se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja pravobranilstvo. Glede položaja, pravic in obveznosti vodje občinskega ali medobčinskega pravobranilstva in občinskega pravobranilca pa se uporabljajo določbe zakona, ki ureja javne uslužbence, če zakon ne določa drugače (50.c člen ZLS).
- 50 Dve ali več občin se lahko odloči, da ustanovijo enega ali več organov skupne občinske uprave ali skupno službo občin za opravljanje posameznih nalog. Odločitev o tem sprejmejo občinski sveti, višino sredstev za delo organa zagotavljajo posamezne občine v odvisnosti od števila prebivalcev.

Organ skupne občinske uprave vodi predstojnik (uradnik na položaju), ki ga imenujejo in razrešujejo župani občin, ki so tak organ ustanovile (49. a člen). Za finančno poslovanje organa skupne občinske uprave se uporabljajo določbe zakona, ki ureja javne finance o neposrednih uporabnikih občinskih proračunov. Organ skupne občinske uprave pa je neposredni uporabnik občinskega proračuna tiste občine, v kateri ima sedež (49.b člen ZLS). Na tem mestu naj še opomnimo, da občine zagotavljajo sredstva in druge materialne pogoje za skupno opravljanje nalog občinske uprave v razmerju števila prebivalcev posamezne občine do števila vseh prebivalcev občin, za katere se opravlja, če ni z odlokom določeno drugače (49.č člen ZLS).

2.1.8 Premoženje in financiranje občine

- 51 Premoženje občine sestavljajo nepremične in premične stvari v lasti občine, denarna sredstva in pravice. Občina mora s premoženjem gospodariti kot dober gospodar. Odločitev o odsvojitvi delov premoženja sprejme občinski svet. Za odločanje o pridobitvi in odsvojitvi premičnega premoženja ter za pridobitev nepremičnega premoženja se lahko s statutom ali z odlokom občinskega sveta pooblasti župan (51. člen ZLS).
- 52 Lokalne zadeve javnega pomena financira občina iz lastnih virov, sredstev države in iz zadolžitve. Lastni viri občine so: **1.** davki in druge dajatve in **2.** dohodki iz njenega premoženja. ZLS še določa, da država zagotavlja občinam, ki ne morejo financirati lokalnih zadev javnega pomena v primerni višini iz lastnih virov, dodatna sredstva, katerih višino in način zagotavljanja določa zakon, ki ureja financiranje občin (52. člen ZLS).
- 53 Na tem mestu naj še opomnimo, da se lahko občina zadolži pod pogoji, ki jih določa zakon, ki ureja financiranje občin (55. člen ZLS).

2.1.9 Občinske javne službe

- 54 Občina zagotavlja opravljanje javnih služb, ki jih v skladu z zakonom določi s svojim splošnim aktom, in javnih služb, za katere je tako določeno z zakonom (lokalne javne službe). Opravljanje lokalnih javnih služb zagotavlja občina: • neposredno v okviru občinske uprave; • z ustanavljanjem javnih zavodov in javnih podjetij; • z dajanjem koncesij; • na drug način, določen v skladu z zakonom. Dvoje ali več občin lahko zaradi gospodarnejšega in učinkovitejšega zagotavljanja javnih služb skupaj ustanovi javni zavod ali javno podjetje. Občine lahko za izvajanje javne službe podelijo skupno koncesijo. Občinski sveti občin ustanovijo za uresničevanje ustanoviteljskih pravic in za usklajevanje odločitev občin v zvezi z zagotavljanjem navedenih javnih služb svet ustanoviteljic oziroma svet koncedentov, ki ga sestavljajo župani. Akt o ustanovitvi sveta ustanoviteljic oziroma sveta koncedentov mora določati njegove naloge, organizacijo dela in način sprejemanja odločitev, financiranje in delitev stroškov med občinami. Svet ustanoviteljic in svet koncedentov opravljata svoje naloge v imenu in za račun občin, ki so ga ustanovile. Sedež sveta ustanoviteljic je v občini, v kateri je sedež javnega zavoda ali javnega podjetja. Sedež sveta koncedentov je v občini, ki jo določi koncesijski akt. Strokovne naloge za svet ustanoviteljic oziroma svet koncedentov opravlja občinska uprava občine, v kateri je njegov sedež, če z aktom o ustanovitvi sveta ustanoviteljic oziroma sveta koncedentov ni določeno, da te naloge opravlja organ skupne občinske uprave. Če je za javne službe, ki jih občine zagotavljajo skupaj z drugimi občinami, ustanovljena zveza občin, opravlja naloge sveta ustanoviteljic svet zveze občin (61. člen ZLS).

2.1.10 Splošni in posamični akti občine

- 55 Občina sprejme svoj statut, s katerim določa temeljna načela za organizacijo in delovanje občine, oblikovanje in pristojnosti občinskih organov, razen glede organov občinske uprave, način sodelovanja občanov pri sprejemanju odločitev v občini in druga vprašanja skupnega pomena v občini, ki jih določa zakon. Zadeve iz svoje pristojnosti ureja z odloki, odredbami, pravilniki in navodili, zadeve iz prenesene pristojnosti pa z odloki in drugimi predpisi, določenimi z zakoni. Navedeni predpisi morajo biti objavljeni v uradnem glasilu občine, veljati pa začnejo petnajsti dan po objavi, če ni v njih drugače določeno (64.-66. člen).
- 56 Občina odloča s posamičnimi akti o upravnih stvareh iz lastne pristojnosti in iz prenesene državne pristojnosti. O upravnih stvareh iz občinske pristojnosti odloča na prvi stopnji občinska uprava, na drugi stopnji pa župan, če ni z zakonom drugače določeno. O pritožbah zoper odločbe organa skupne občinske uprave odloča župan občine, v katere krajevno pristojnost zadeva spada, če zakon drugače ne določa (67. člen).

- 57 Organi občine in nosilci javnih pooblastil odločajo v upravnih stvareh in o drugih pravicah, obveznostih in pravnih koristih posameznikov in organizacij v upravnem postopku. O pritožbah zoper posamične akte izdane v upravnih stvareh iz prenesene pristojnosti, odloča pristojni državni organ, ki ga določa zakon (68. člen).
- 58 O zakonitosti dokončnih posamičnih aktov organov občine odloča v upravnem sporu pristojno sodišče (69. člen).

2.1.11 Povezovanje občin

2.1.11.1 Interesne zveze

- 59 Dve ali več občin lahko zaradi skupnega urejanja in izvajanja posameznih upravnih nalog ter zaradi izvajanja skupnih razvojnih in investicijskih programov z aktom o ustanovitvi, ki ga sprejmejo njihovi občinski sveti, ustanovijo enonamenske ali večnamenske interesne zveze.

Zveza ima svet, ki ga sestavljajo župani občin ustanoviteljic ter z aktom o ustanovitvi zveze določeno število predstavnikov občinskih svetov občin ustanoviteljic. Vsaka od ustanoviteljic mora imeti vsaj enega člana sveta in nobena ne more imeti več kot polovice članov sveta.

Z aktom o ustanovitvi zveze se določi ime in sedež zveze, naloge, ki jih bodo ustanoviteljice urejale in izvajale v zvezi, začetek delovanja in prenehanje zveze, pristojnosti, sestavo, organizacijo in način odločanja sveta, zagotavljanje sredstev za delovanje in izvajanje nalog zveze, zastopanje zveze, pravice, obveznosti in odgovornosti ustanoviteljic ter načela urejanja medsebojnih premoženjskih in drugih razmerij. Z navedenim aktom se v okviru nalog, ki jih opravljajo občine v zvezi, določijo predpisi in drugi akti iz pristojnosti občinskih organov, za katerih sprejemanje bo po ustanovitvi zveze občin pristojen svet zveze.

Akt o ustanovitvi zveze predložijo ustanoviteljice v hrambo ministrstvu, pristojnemu za lokalno samoupravo. Zahtevi za hrambo akta o ustanovitvi zveze priložijo župani občin ustanoviteljic sklepe občinskih svetov, s katerimi je bil akt sprejet. Ministrstvo prevzame akt v hrambo z odločbo, katere izrek in akt o ustanovitvi zveze objavijo župani občin ustanoviteljic v Uradnem listu Republike Slovenije. Z dnem objave pridobi zveza status osebe javnega prava. Poslovanje zveze ter njene pravice, obveznosti in odgovornosti pa se opredelijo z ustanovnim aktom zveze (86. člen ZLS).

2.1.11.2 Združenje

- 60 Dve ali več občin lahko zaradi predstavljanja in uveljavljanja lokalne samouprave ter usklajevanja in skupnega zagotavljanja svojih interesov ustanovi združenje.

Z aktom o ustanovitvi združenja določijo ustanoviteljice ime in sedež združenja, cilje in naloge združenja, pravice, obveznosti in odgovornosti združenja v pravnem prometu, zastopanje združenja, pravice in obveznosti članic, način včlanjevanja oziroma prenehanja članstva, organe združenja, financiranje združenja, nadzor nad poslovanjem in prenehanje.

Združenje lahko v imenu združenja uporabi ime "Slovenija", izpeljanko ali kratico imena Republike Slovenije, če za to pridobi dovoljenje vlade. Akt o ustanovitvi združenja predložijo ustanoviteljice v hrambo ministrstvu, pristojnemu za lokalno samoupravo. Zahtevi za hrambo priloži pooblaščenca oseba združenja sklepe občinskih svetov o članstvu v združenju in statut združenja. Ministrstvo izda odločbo o hrambi. Akt o ustanovitvi združenja, statut združenja in izrek odločbe o hrambi objavi združenje v Uradnem listu Republike Slovenije. Združenje občin je pravna oseba javnega prava s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki jih določata zakon in akt o ustanovitvi. Združenje pridobi status pravne osebe javnega prava z dnem objave v Uradnem listu Republike Slovenije.

Združenje predstavlja interese svojih članic pred državnimi organi, kadar ti oblikujejo ali sprejemajo zakone ali druge predpise, s katerimi se določajo naloge, pravice, obveznosti in odgovornosti občin, ali se s predpisi kako drugače posega v njihove koristi. Združenje lahko ustanovi strokovne službe za opravljanje strokovnih nalog za združenje, opravljanje informacijskih in izobraževalnih nalog in zagotavljanje strokovne pomoči občinam in zvezam občin. Združenje lahko ustanovi skupne strokovne službe, ki po pooblastilu izvajajo naloge za članice združenj. Združenje lahko pridobi tudi lastnost reprezentativnosti (86. a člen ZLS).

2.1.12 Nadzor državnih organov

- 61** Državni organi nadzorujejo zakonitost dela organov občin v zadevah, ki jih na občine prenese država, pa opravljajo državni organi tudi nadzor nad primernostjo in strokovnostjo njihovega dela. ZLS obravnava državni nadzor nad delom organov občine, ki ga izvršujejo vlada in ministrstva. (88. člen) Sicer pa pridejo nad delovanjem občine in njenih organov v poštev tudi druge oblike nadzora, ki jih sicer pozna zakonodaja – predvsem sodni nadzor, nadzor s strani Računskega sodišča.

Sicer pa načeloma državni organi zagotavljajo ustrezno sodelovanje, medsebojno obveščanje in strokovno pomoč organom občin.

Ministrstvo (resorno) mora opozoriti organ občine, za katerega meni, da je izdal akt, ki ni v skladu z ustavo in zakonom, in mu predlagati ustrezne rešitve oziroma ukrepe. Če občinski organ ne uskladi svojega splošnega akta, mora resorno ministrstvo predlagati vladi, da zahteva pred ustavnim sodiščem začetek postopka za oceno skladnosti splošnega akta občine z ustavo in zakonom. Vlada lahko predlaga ustavnemu sodišču, da zadrži izvrševanje splošnega akta občine, za katerega meni, da bi z njegovo izvršitvijo lahko nastale večje motnje v izvrševanju nalog občine in bi zato nastale škodljive posledice za zdravje ali življenje ljudi, ali večja gospodarska škoda, ali pa bi izvrševanje takega akta pomenilo kršitev z ustavo in zakonom zagotovljenih pravic in svoboščin občanov.

Po zakonu ima država možnost ukrepati tudi v primeru, če občina ne izvaja svojih predpisanih nalog. Če občina ne izvaja prenesenih nalog ali nalog na podlagi javnih pooblastil, ji pristojno ministrstvo naloži izpolnitev naloge z odločbo, v primeru, da odločbe občina ne upošteva, pa sprejme ministrstvo potrebne ukrepe na stroške občine.

Če občina ne opravlja ali v nasprotju z zakonom opravlja z zakonom določene naloge iz svoje izvršne pristojnosti, mora pristojno ministrstvo opozoriti pristojni občinski organ in mu predlagati način izvršitve posamezne naloge ter določiti rok. Če se občina ne ravna v skladu z opozorilom in predlogom, pristojno ministrstvo ugotovi, da občina ne zagotavlja skupnih potreb in interesov svojih prebivalcev in bi utegnile nastati škodljive posledice za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje, mora pristojno ministrstvo občini naložiti izvedbo naloge z odločbo. Če pa občina ne izvrši odločbe v določenem roku, jo izvrši ministrstvo v skladu z določbami zakona, ki ureja upravno izvršbo (90. a člen ZLS).

Dodajmo, da po drugi strani zakonodaja omogoča občini, da vloži zahtevo za presojo ustavnosti in zakonitosti predpisov države, s katerimi se posega v ustavni položaj in pravice občine - ta zahteva se vloži pri Ustavnem sodišču.

Posebej pa zakon določa obveznost, da mora Državni zbor pred sprejemom zakonov in drugih predpisov, ki se tičejo koristi občin, pridobiti njihovo mnenje. Vlada (smiselno pa tudi posamezni ministri) pa mora pred sprejetjem predpisov oziroma pred predložitvijo državnemu zboru v sprejem zagotoviti ustrezno sodelovanje združenj občin, seveda če gre za predpis, ki zadeva pristojnosti, delovanje in financiranje občin.

2.1.13 Varstvo lokalne samouprave pravic posameznikov ter organizacij

- 62** Občina oz. pokrajina lahko vloži zahtevo za presojo ustavnosti in zakonitosti predpisov države pri Ustavnem sodišču Republike Slovenije s katerimi se posega v ustavni položaj in pravice lokalne skupnosti (91. člen ZLS). Ob navedenem lahko v upravnem sporu spodbijata konkretne upravne akte in ukrepe, s katerimi državni organi izvršujejo oblastni nadzor (92. člen ZLS).
- 63** Občina oziroma pokrajina ima v postopku, v katerem se odloča o pravicah in obveznostih posameznikov in organizacij pred državnimi organi, položaj stranke, če so s temi akti neposredno prizadete njene pravice in koristi, določene z ustavo in zakoni (93. člen ZLS).
- 64** Državni zbor mora pred sprejemom zakonov in drugih predpisov, ki se v skladu z ustavo tičejo koristi samoupravnih lokalnih skupnosti, pridobiti njihovo mnenje. Če se predpis nanaša na posamezno samoupravno lokalno skupnost in posega v njene koristi, jo je treba seznaniti z namenom takšnega predpisa pred njegovim sprejemom. Vlada mora pred sprejetjem predlogov zakonov oziroma preden jih predloži državnemu zboru v sprejem in pred sprejetjem drugih predpisov iz svoje pristojnosti, ki zadevajo pristojnosti, delovanje in financiranje občin, zagotoviti ustrezno sodelovanje združenj občin. Navedeno pa se smiselno uporablja tudi, kadar posamezen minister sprejema predpis iz svoje pristojnosti (94. člen ZLS).

Ključne besede

Lokalna samouprava, občina, pristojnosti, občinski svet, župan, občinska uprava.

Uporabljene kratice

- Ustava RS - Ustava Republike Slovenije /Ustava RS/ (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).
- ZLS - Zakon o lokalni samoupravi /ZLS/ (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 11/18 – ZSPDSLS-1).
- MELRJ - Zakon o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih /MELRJ/ (Uradni list RS, št. 17/00).

Viri**Ustava in zakoni**

- Ustava Republike Slovenije /Ustava RS/ (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).
- Zakon o lokalni samoupravi /ZLS/ (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 11/18 – ZSPDSLS-1).
- Zakon o ratifikaciji Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih /MELRJ/ (Uradni list RS, št. 17/00).

Podzakonski akti

Pravilnik o obveznih sestavinah poročila nadzornega odbora občine (Uradni list RS, št. 23/09).